



Agrobosbouw NL

Nieuwsbrief december 2020

Aanvalsplan landschapselementen

In de uitwerking van de Bossenstrategie (zie onze vorige nieuwsbrief) is ook alvast het raamwerk vastgesteld voor het 'Aanvalsplan Landschapselementen' dat volgend jaar moet verschijnen, en wel in de vorm van de ambitie om 10% zogenaamde groen-blauwe dooradering te realiseren in het gehele cultuurlandschap, waarvan 5% houtige elementen. Dat is in overeenstemming met de Europese biodiversiteitsstrategie waarin het doel is opgenomen om 10% van het landbouwareaal om te vormen tot landschappen met een hoge biodiversiteit.

In concreto betekent dat een forse uitbreiding van het bestaande aantal landschapselementen. Naast houtige elementen, die interessant kunnen zijn voor de doelen beschreven in de Bossenstrategie, gaat het hierbij ook om kruidenrijke randen, natuurvriendelijke oevers e.d. Voor houtige elementen betekent de ambitie een toename van ongeveer 3,5% nu tot 5%. Het College van Rijksadviseurs (CRa) adviseerde om die ambitie te concretiseren. Dat komt dan in de praktijk neer op 50.000 hectare extra ofwel ongeveer 150.000 kilometer aan nieuwe houtwallen. Het is een ambitie voor de lange termijn (2050), in het aanvalsplan wordt daarvoor nog een fasering uitgewerkt.

Daar past wel de kanttekening bij dat er in ons land sinds de Tweede Wereldoorlog zo'n 400.000 km aan landschapselementen is verdwenen.



Platform agroforestry

Onlangs is in overleg met ons door het Tweede Kamerlid Carla Dik-Faber een motie ingediend die was gericht op het (naar analogie van België) komen tot de realisatie van een landelijk platform dat zich gaat richten op het vergroten van de kennis over en de kansen voor agrobosbouw in ons land ("gehoord de beraadslaging, constaterende dat in de Bossenstrategie als een van de kennishiaten wordt omschreven «de bijdrage van agroforestry aan de ambities en doelen van de Bossenstrategie en andere doelen»; overwegende dat agroforestry een bijdrage kan leveren aan klimaat, biodiversiteit en bodemvruchtbaarheid en een stabielere inkomens door diversificatie van producten; verzoekt de regering, naar analogie van België in overleg te treden met onderwijs- en kennisinstellingen en natuur- en landbouworganisaties om in samenwerking te komen tot een platform waarbij de kennis over en kansen voor agroforestry worden vergroot, en gaat over tot de orde van de dag."). De motie is vervolgens door alle fracties (op de twee leden van FVD na) aangenomen bij de behandeling van de landbouwbegroting 2021. We houden u op de hoogte van de wijze waarop aan die motie uitvoering wordt gegeven.

Verdienmodellen agrobosbouw

In deze nieuwsbrief besteden we aandacht aan een paar bouwstenen voor verdienmodellen voor projecten op het gebied van agrobosbouw. In volgende nieuwsbrieven gaan we daarmee verder.

Verdienmodellen agrobosbouw - koolstofcertificaten

Het afgelopen jaar zijn we nagegaan wat de opties zijn voor financiering van bosaanleg (op landbouwgrond in een agrobosbouw context) door middel van zogenaamde carbon credits. In dat kader hebben Probos en Face the Future in opdracht van Staatsbosbeheer, de Unie van Bosgroepen en Agrobosbouw NL een zogenaamd methodedocument opgesteld dat onlangs als concept met de naam 'Aanleg van nieuw bos en aanleg van boomweides en lijnvormige beplantingen buiten bosverband') ter publieke consultatie is gepubliceerd op de website van de Stichting Nationale Koolstofmarkt (zie voor de tekst <https://nationaleco2markt.nl/>)



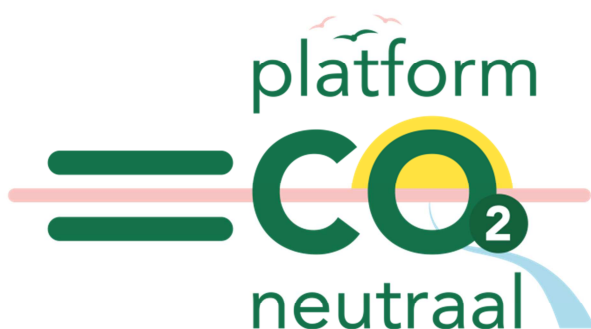
In dit document wordt onder boomweides verstaan land met:

- Een oppervlakte van meer dan 0,5 hectare;
- Minimaal 30% kroonbedekking door bomen of waar deze kroonbedekking in ieder geval kan worden bereikt in de volwassen fase; en
- Bomen die een minimale hoogte van 5 meter hebben of kunnen bereiken in de volwassen fase.

En onder lijnvormige beplantingen wordt verstaan land met:

- Een oppervlakte van meer dan 0,5 hectare en maximaal 30 meter breed;
- Minimaal 30% kroonbedekking door bomen of waar deze kroonbedekking in ieder geval kan worden bereikt in de volwassen fase; en
- Bomen die een minimale hoogte van 5 meter hebben of kunnen bereiken in de volwassen fase.

Aan de hand van dit methodedocument kunnen vanaf begin 2021 verhandelbare certificaten voor de vastlegging van CO₂ in hout op de markt worden gebracht via het PlatformCO2neutraal (voorheen de koolstofbank), zoals dat nu al gebeurt met het programma 'Valuta voor Veen'.



Daarom starten we begin volgend jaar (zoals dat nu bijvoorbeeld ook al gebeurt bij het 'Valuta voor Veen' programma) met het gespreid over het hele land en over een lange periode in pilots c.q. living labs opdoen van praktijkervaring met deze koolstofcertificaten. Belangstelling om mee te doen? info@agrobosbouw.nl!

Verdienmodellen agrobosbouw - ecoregelingen

In het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid/GLB dat ingaat op 1 januari 2023, wordt er een overstap gemaakt van een systeem van inkomenssteun naar een prestatie­model, waarbij lidstaten zichzelf doelen stellen die zij met het GLB willen behalen. Bijvoorbeeld in de vorm van ecoregelingen in de vorm van een keuzemenu met een schijf van vijf. Bodem & lucht, water, landschap, biodiversiteit en klimaat vormen de hoofdpunten.

Er komt een basisbetaling, waaraan voorwaarden worden verbonden (op dit moment is dat ongeveer 240 euro per ha). Daar bovenop kunnen boeren hun steun verhogen door extra inspanningen te doen voor klimaat, milieu en biodiversiteit, via zogenoemde ecoregelingen. Naast deze twee vormen van directe inkomenssteun, blijft de subsidie voor agrarisch natuurbeheer bestaan. Het betreft drie elementen van het GLB die elkaar aanvullen en niet overlappen.



Nederlandse boeren kunnen hun inkomenssteun op die manier grotendeels op peil houden. Daarvoor moeten ze wel extra inspanningen doen, waarbij een vergoeding wordt gegeven voor de kosten die ze daarvoor maken. Dat zijn de zogenoemde ecoregelingen in het GLB. Dan kan het (in Nederland) gaan om bijvoorbeeld het inpassen van meer rustgewassen of meerjarige gewassen in het bouwplan, het behoud van langjarig grasland, minder diepploegen, niet doodspuiten van gewassen of het aanleggen en beheren van landschapselementen. De beloning die daarvoor gegeven wordt, kan oplopen tot € 100 tot € 150 per ha, een bedrag dat overigens van de huidige hectaresteen afgaat.

Nederland denkt aan de invoering van een puntensysteem waarbij boeren zelf kunnen bepalen welke extra elementen ze op hun eigen bedrijf toepassen voor een beloning uit de ecoregelingen. De waardering (toekenning van punten) kan afhankelijk zijn van het type bedrijf, de extra inspanning die het kost en de regio waarin het bedrijf zich bevindt. Een voorbeeld: het zou heel goed kunnen dat maatregelen om het organisch stofgehalte in de bodem te verhogen in Flevoland meer punten opleveren dan in andere gebieden.

Waar dit op neerkomt als het gaat om een vorm van kringlooplandbouw als agrobosbouw, is nog niet helemaal duidelijk. Daarom bereiden we ons, samen met bijvoorbeeld Hogeschool Van Hall Larenstein, het Louis Bolk Instituut en de Federatie Particulier Grondbezit, voor op de openstelling in maart van een nieuwe, specifiek op kringlooplandbouw gerichte GLB-pilot (in aanvulling op de 7 al bestaande GLB-pilots) om daar alvast praktijkervaring mee op te kunnen doen, vooruitlopend op de start van het nieuwe GLB in 2023. We komen op dit onderwerp terug als bekend is of deze subsidieaanvraag is gehonoreerd.

Verdienmodellen agrobosbouw - MIA\Vamil

Er wordt op allerlei niveaus niet alleen hard gewerkt aan het opheffen van belemmeringen als het om agrobosbouw gaat, maar ook aan het (financieel) aantrekkelijk maken van deze agro-ecologische vorm van landbouw. Zo wil de rijksoverheid bijvoorbeeld investeringen in milieuvriendelijke bedrijfsmiddelen stimuleren, bijvoorbeeld doordat je als ondernemer gebruik kunt maken van de volgende regelingen:

- Regeling willekeurige afschrijving milieu-investeringen (Vamil);
- Regeling Milieu-investeringsaftrek (MIA).

In de bij beide regelingen horende Milieulijst voor volgend jaar is ook een nieuw bedrijfsmiddel opgenomen waarbij veehouderij- en akkerbouwbedrijven (F 2300) gestimuleerd worden om bomen en struiken in de bedrijfsvoering op te nemen. Dit is een vorm van agroforestry en voldoet aan de biodiversiteitsversterkende mogelijkheden in de kringlooflandbouw, zo lezen we.



F 2300 36% MIA en 75% Vamil

Apparatuur of voorzieningen voor het combineren van akkerbouw of veeteelt met bomen en struiken

a. **bestemd voor:** het versterken van de biodiversiteit, het vastleggen van CO₂, het verbeteren van de organische stofopbouw in de bodem en het verbeteren van de weerbaarheid van landbouwgewassen of leefomstandigheden van vee, door akkerbouw of veeteelt in combinatie met aanplant van fruitbomen, notenbomen, bessenstruiken of kweekgoed, waarbij:

- een investering die naar aard, gebruik en toepassing overeenkomt met een in paragraaf 2a omschreven bedrijfsmiddel met middelvoorschrift moet voldoen aan de vereisten van het betreffende bedrijfsmiddel,
- de investering aantoonbaar bijdraagt aan akkerbouw of veehouderij in combinatie met bomen en struiken,
- er gebruik gemaakt wordt van dierlijke meststoffen, en
- de teelt geen betrekking heeft op bosbouw, natuurgrond of fruitteelt als hoofdteelt,

b. **bestaande uit:** voorzieningen en apparatuur die aantoonbaar bijdragen aan akkerbouw of veeteelt in combinatie met fruitbomen, notenbomen, bessenstruiken of kweekgoed en al dan niet mobiele kippenstallen met minder dan 250 dierplaatsen ten behoeve van insecten- of onkruidbestrijding en met uitzondering van alle andere stallen en stalinrichting, gebouwen, opslagvoorzieningen en verwerkingsapparatuur.

Het bedrijfsmiddel komt voor ten hoogste € 4.000.000 van het investeringsbedrag in aanmerking voor milieu-investeringsaftrek en willekeurige afschrijving milieu-investeringen.

Toelichting: Onder bedrijfsmiddel F 2300 vallen investeringen in voorzieningen voor mengteelten op landbouwgrond, niet zijnde voedselbossen, bosbouw en randbeplantingen van bomen. Dit is een onderdeel van agroforestry, waarbij de aanleg van fruitbomen, notenbomen, bessenstruiken of kweekgoed worden gemengd met akkerbouw, groenteteelt of grasland (veeteelt). Stallen zijn uitgesloten maar mobiele stallen waarin dieren gehuisvest zijn en die bijdragen aan onkruidverwijdering komen wel in aanmerking onder dit bedrijfsmiddel. Bomen voor hakhout met korte omlooptijd, kerstbomen en snelgroeie debomen voor energieproductie (biomassa) komen niet in aanmerking onder F 2300

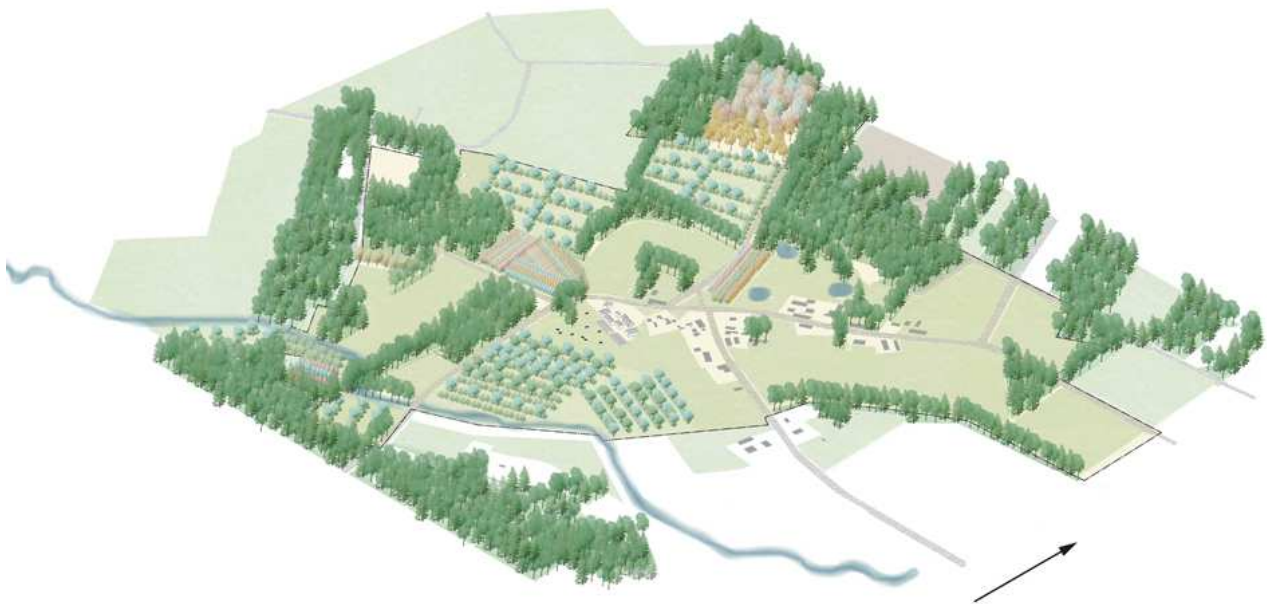
Subsidies

KoM -Kennis op Maat

In het kader van het programma 'Kennis op Maat' (KOM) heeft Wageningen University & Research (WUR) een subsidieaanvraag ingediend voor het project 'Digitale Handleiding Agroforestry'. Het doel van KoM-projecten is primair "een betere doorwerking van bestaande kennis uit onderzoek en praktijk". Het doel van dit project is "om de agrarische sector te versterken in het ontwikkelen van agrobosbouw in de praktijk zodat de sector veel bewuster keuzes kan maken, met een grotere kans van slagen. Het resultaat ervan is een digitale handleiding agrobosbouw die zó wordt ontwikkeld dat het steeds verder kan worden uitgebreid". Op uitnodiging van de WUR gaan we meewerken aan dit project, als de subsidieaanvraag tenminste wordt gehonoreerd.

Subsidie Stimuleringsfonds Creatieve Industrie

Bij de open oproep 'Ruimte voor Talent' van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie behoorde een samenwerkingsverband van Circular Landscapes en Agrobosbouw NL onlangs tot één van de tien (van de in totaal 38) inzendingen die een subsidie voor de komende twee jaar gaan ontvangen, in dit geval voor het project 'Design Lab Agroforestry'. Daarin gaat worden gewerkt met de volgende ambitie: "Momenteel worden door veel partijen al plannen ontwikkeld, veelal gebaseerd op ecologische of teelttechnische principes. Er is over het algemeen nog weinig aandacht voor de landschappelijke en maatschappelijke inbedding en voor de economische houdbaarheid op lange termijn. Om een bredere toepassing van agroforestry mogelijk te maken, als volwaardig alternatief voor gangbare landbouw, is een meer integrale en bedrijfsmatige benadering nodig.



Circular Landscapes is van mening dat agroforestry een nieuwe verhouding tussen natuur, voedselproductie en samenleving met zich meebrengt en een belangrijke vernieuwing betekent voor het Nederlandse cultuurlandschap. Agroforestry is nu nog lastig in te passen in de gebruikelijke planologische tweedeling tussen natuur en landbouw. De daaraan gekoppelde administratie van beheerpakketten, hectaretoeslagen en mineralenbalansen belemmert feitelijk de mogelijkheid om tot nieuwe verbindingen te komen. Beleidsmatig valt agroforestry vaak tussen de wal en het schip, en startende ondernemers worden afgeschrikt door de ingewikkelde regelgeving."

SABE

Agrobosbouw NL heeft gebruik gemaakt van de recente openstelling van de 'Subsidiemodule agrarische bedrijfsadviesing en educatie' (SABE) om, samen met partners Circular Landscapes, Innoplant, Hogeschool Van Hall Larenstein en Royal Eijkelkamp en mede namens het Samenwerkingsverband Agroforestry Nederland (dat bestaat uit een dertigtal uiteenlopende agrarische bedrijven verspreid over het hele land), een subsidieaanvraag in te dienen bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) voor het project 'Samen Leren over Agroforestry'. Dat project loopt van 1 april 2021 tot en met 31 maart 2023 en moet in essentie gaan resulteren in het vanaf 1 januari 2023 functioneren van een landsbrede, actieve Community of Practice (kennisplatform) op het gebied van agrobosbouw, geschikt voor c.q. gericht op een verdere uitbouw van een landelijk kennisnetwerk agrobosbouw. De begroting van dit project bedraagt ruim 247.000 euro, de aangevraagde subsidie 80% daarvan ofwel ruim 195.000 euro.

NOVI - Nationale Omgevingsvisie

Met de NOVI geeft het kabinet richting aan de grote opgaven die de inrichting van ons land de komende dertig jaar ingrijpend zullen veranderen. Minister Ollongren van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties: "De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) gaat over de vraag hoe we de beschikbare ruimte in Nederland morgen en overmorgen zo goed mogelijk blijven benutten." De van de NOVI afgeleide Provinciale Omgevingsvisie (POVI) en Gemeentelijke Omgevingsvisie (GOVI) hangen dan ook allemaal met elkaar samen.

In de NOVI wordt ook aandacht besteed aan bossen. Zo bijvoorbeeld: "Het aanleggen van nieuwe bossen, landschapselementen en het toepassen van **agroforestry** biedt naast biodiversiteitsherstel goede mogelijkheden voor het vastleggen van CO₂, in combinatie met het versterken van landschappelijke structuren, duurzame circulaire woningbouw en een gezondere leefomgeving. Daarnaast is er een grote maatschappelijke waardering voor en behoefte aan bos. De ambitie van Rijk en provincies is dat het Nederlandse bosareaal in 2030 met 10 procent is toegenomen naar 407.000 ha. Dit is conform de afspraken hierover in het Klimaatakkoord. Dat betekent een doelstelling van ten minste 37.000 ha extra bosaanleg.

Belangrijk uitgangspunt is dat nieuwe bossen buiten het Natuurnetwerk Nederland de landschappelijke kwaliteit moeten versterken. Dat vraagt een goed ontwerp waarbij een integrale afweging plaatsvindt van verschillende doelen en functies. Bos kan mogelijk een buffer zijn tussen verschillende, nu nog gescheiden functies, zoals tussen stad en land en tussen natuur en landbouw. Overgangen tussen functies worden daardoor minder hard. Functiecombinaties met andere vormen van landgebruik bieden kansen om de schaarse ruimte optimaal te gebruiken. Potentiële combinaties zijn te vinden bij onder andere het faciliteren van houtbouw, de aanleg van windparken, het vernatten van veenweidegebieden, het vergroenen van steden in het kader van klimaatadaptatie en langs infrastructuur.

